

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

17

Część I – MECHANIZMY PRZEMIAN LUDNOŚCIOWYCH

Rozdział 1

UWARUNKOWANIA PROCESÓW DEMOGRAFICZNYCH

27

1.1. Wzrost, stabilizacja i spadek liczby ludności

28

1.2. Elementy zmian ludnościowych

33

1.3. Sposoby wyjaśniania zmian ludnościowych

35

1.3.1. Starożytność

35

1.3.2. Poglądy w kolejnych stuleciach

37

1.3.3. Poglądy klasyczne

37

1.3.4. Poglądy współczesne

43

1.3.5. Uwarunkowania filozoficzne i ideologiczne

47

1.4. Przejścia i cykle ludnościowe

49

1.4.1. Przejście demograficzne

49

1.4.1.1. Pojęcie przejścia demograficznego

50

1.4.1.2. Przejście demograficzne w krajach rozwiniętych

55

1.4.1.3. Przejście demograficzne w krajach rozwijających się

57

1.4.2. Krótkoterminowe cykle ludnościowe

60

1.4.2.1. Pojęcie cyklu ludnościowego

60

1.4.2.2. Cykle płodności

62

1.4.2.3. Cykle umieralności

63

1.4.2.4. Cykle migracyjne

64

Pytania do dyskusji

66

Bibliografia

67

Rozdział 2 PŁODNOŚĆ

71

2.1. Koncepcje i mierniki	71
2.1.1. Ogólny wymiar płodności	72
2.1.2. Płodność naturalna	73
2.1.3. Płodność zrealizowana (rzeczywista)	76
2.1.4. Czynniki instytucjonalne płodności	92
2.1.5. Kontrola płodności	95
2.2. Etapy płodności	100
2.2.1. Etap przed przejściem	100
2.2.2. Etap wczesnego przejścia	101
2.2.3. Etap późnego przejścia	102
2.2.4. Etap po przejściu	103
<i>Pytania do dyskusji</i>	106
<i>Bibliografia</i>	107

Rozdział 3 UMIERALNOŚĆ

115

3.1. Koncepcje i miary umieralności	115
3.1.1. Zgony i umieralność	115
3.1.2. Długość życia i przeciętne dalsze trwanie życia	122
3.1.3. Zachorowalność	132
3.1.4. Medyczne przyczyny zgonu	135
3.1.5. Umieralność niemowląt i małych dzieci	139
3.1.6. Umieralność matek	144
3.1.7. Zróżnicowanie umieralności	148
3.2. Etapy umieralności	151
3.2.1. Etap przed przejściem	151
3.2.2. Etap wczesnego przejścia	154
3.2.3. Etap późnego przejścia	156
3.2.4. Etap po zakończeniu przejścia	158
3.3. HIV/AIDS	159
<i>Pytania do dyskusji</i>	165
<i>Bibliografia</i>	166

Rozdział 4

MIGRACJE

171

4.1. Formy ruchliwości przestrzennej i migracji

172

4.1.1. Ruchliwość okresowa i wahadłowa

172

4.1.2. Migracje wewnętrzne

173

4.1.3. Migracje zagraniczne

182

4.1.4. Wyjaśnianie procesów ruchliwości i migracji

186

4.2. Migracje – świat i Europa

182

4.3. Uchodźstwo

194

4.4. Etapy migracji

198

4.4.1. Wprowadzenie

198

4.4.2. Etap przed przejściem

202

4.4.3. Etap wczesnego przejścia

204

4.4.4. Etap późnego przejścia

206

4.4.5. Etap po przejściu

210

Pytania do dyskusji

212

Bibliografia

213

Rozdział 5

WYBRANE PROCESY LUDNOŚCIOWE – POLSKA

217

5.1. Płodność

217

5.1.1. Płodność w latach 1950-1988

218

5.1.2. Płodność w okresie transformacji w latach 1989-2005

225

5.1.2.1. Zmiany w liczbie, natężeniu urodzeń i strukturze wieku rozrodczego kobiet

226

5.1.2.2. Zmiany współczynnika dzietności i wzorca płodności kobiet

230

5.1.2.3. Zmiany w strukturze urodzeń według kolejności

236

5.1.2.4. Ocena zmian wzorca płodności w latach 1989-2005

240

5.1.2.5. Dzietność: Polska a kraje Unii Europejskiej

248

5.2. Umieralność

253

5.2.1. Umieralność w latach 1950-2005

253

5.2.2. Umieralność niemowląt w latach 1950-2005

268

5.2.3. Przeciętne dalsze trwanie życia w latach 1950-2005

273

5.3. Migracje

282

5.3.1. Migracje wewnętrzne w latach 1950-1988

284

5.3.2. Migracje wewnętrzne w latach 1989-2005

286

5.3.3. Migracje zagraniczne w latach 1950-2005

290

5.4. Rozwój demograficzny Polski w latach 1950-2005

301

Pytania do dyskusji

306

Bibliografia

308

Część II – GLOBALNA POLITYKA LUDNOŚCIOWA**Rozdział 6****POLITYKA LUDNOŚCIOWA NA KONFERENCJACH LUDNOŚCIOWYCH ONZ**

6.1. Polityka ludnościowa	317
6.1.1. Pojęcie i cele polityki ludnościowej	318
6.1.2. Planowanie rodziny w polityce ludnościowej	321
6.2. Konferencja ludnościowa w Bukareszcie	328
6.2.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	328
6.2.2. Zależność między rozwojem społecznym a demograficznym	333
6.2.3. Prokreacja, kształtowanie się rodziny i status kobiet	335
6.3. Konferencja ludnościowa w Meksyku	336
6.3.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	336
6.3.2. Rola i status kobiet	337
6.3.3. Rozwój polityki ludnościowej	378
6.3.4. Prokreacja i rodzina	340
6.4. Międzynarodowa Konferencja Ludność i Rozwój w Kairze	342
6.4.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	343
6.4.1.1. Przygotowanie konferencji	343
6.4.1.2. Kontrowersje dotyczące dokumentu końcowego	348
6.4.2. Rodzina według dokumentu kairskiego	355
6.4.2.1. Sytuacja rodziny na świecie	355
6.4.2.2. Polityka społeczno-ekonomiczna państwa wobec rodziny	355
6.4.2.3. Zadania państwa w zakresie zabezpieczania równości płci, praw dzieci i młodzieży	357
6.4.2.4. Zadania państwa wobec planowania rodziny	359
6.4.3. Zastrzeżenia do Programu działania	360
6.4.4. Konferencja Kair+5	363
6.5. Regulacje prawne aborcji	366
6.5.1. Regulacje prawne aborcji na świecie	366
6.5.2. Regulacje prawne aborcji w krajach Unii Europejskiej	369
6.5.3. Prawo aborcyjne w Polsce	372
6.5.4. Ruchy na rzecz legalizacji aborcji i antyaborcyjne w Polsce	374
Pytania do dyskusji	377
Bibliografia	378

Rozdział 7**POLITYKA LUDNOŚCIOWA NA KONFERENCJACH SPOŁECZNYCH ONZ**

7.1. Konferencja Środowisko i Rozwój (Rio de Janeiro 1992)	382
7.1.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	382
7.1.2. Przebieg konferencji	386
7.1.3. Zrównoważony rozwój a zagadnienia ludnościowe w dokumencie konferencji	388

7.2. Światowy Szczyt na temat Rozwoju Społecznego (Kopenhaga 1995)	392
7.2.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	392
7.2.2. Omówienie wybranych ustaleń konferencji	394
7.3. Czwarta Światowa Konferencja Narodów Zjednoczonych na rzecz kobiet (Pekin 1995)	397
7.3.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	397
7.3.2. Spory ideologiczne	398
7.3.3. Dokument konferencji	402
7.3.3.1. Ubóstwo kobiet	402
7.3.3.2. Kobiety i zdrowie	403
7.3.3.3. Przemoc wobec kobiet	405
7.3.3.4. Kobiety i gospodarka	406
7.3.3.5. Kobiety a władza i podejmowanie decyzji	407
7.3.3.6. Prawa kobiet jako prawa człowieka	407
7.3.3.7. Dzieci płci żeńskiej	408
7.3.3.8. Kobiety a środki masowego przekazu	409
7.4. Druga Konferencja ONZ dotycząca Osiedli Ludzkich Habitat II (Stambuł 1996)	410
7.4.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	410
7.4.2. Treść dokumentu konferencji	411
7.4.3. Zagadnienia kontrowersyjne	413
7.4.3.1. Prawo człowieka do mieszkania	414
7.4.3.2. Polityka ludnościowa	415
7.4.3.3. Prawa kobiet i rodzina	417
7.5. Światowy Szczyt Żywnościowy (Rzym 1996)	420
7.5.1. Tło społeczno-polityczne konferencji	420
7.5.2. Kontrowersje wokół możliwości i sposobu zapewnienia żywności	421
7.5.3. Deklaracja Rzymska i Plan działania	425
7.5.4. Zastrzeżenia i uwagi do dokumentów końcowych	426
7.6. Udział Stolicy Apostolskiej w konferencjach ONZ-owskich	429
7.6.1. Kwestionowanie pozycji Stolicy Apostolskiej w ONZ	429
7.6.2. Stolica Apostolska wobec zagadnień demograficznych	431
7.7. Polityka ludnościowa w krajach rozwiniętych	434
Pytania do dyskusji	436
Bibliografia	437
Wykaz tablic, wykresów, ramek, schematów, ilustracji i map	441
Aneks 1	449
Aneks 2	469